

KPMG

Arne Frogner er administrerende direktør i KPMG Norge.

Nye tiltak for å øke kvinneandelen i ledende posisjoner det siste året

Vi har blant annet inngått samarbeid og blitt founding partner for organisasjonen #HunSpanderer. I tillegg har vi gjennomført interne workshops og en serie rundebordsdiskusjoner for å skape endring og for å få perspektiver og erfaring fra ansatte på forskjellige nivåer, ulik alder og begge kjønn.

Vi har satt fokus på ubevisst diskriminering av kvinner i samfunnet, næringslivet og internt i vårt eget selskap (blant annet bevissthetskampanje og quiz om likestilling

og ubevisst diskriminering, med sertifisering for de som scorer godt).

Vi har endret modell for evaluering og belønning for ansatte i Audit, og gjort justering i flere arbeidstidsrelaterte policies basert på innspill særlig fra kvinnelige medarbeidere. Vi stiller krav til headhuntere om kvinnelige kandidater på short-list.

De beste tipsene for å holde på talentene, spesielt de kvinnelige

Å sørge for god dialog før og under foreldrepermisjon og påse at kvinnene har en god kundeportefølje å vende tilbake til, samtidig som arbeidssituasjonen gir fornuftig work/life balance (det siste gjelder småbarnsforeldre av begge kjønn), er etter min erfaring viktige tiltak.

Om Forskning og revisjon

Kyrre Kjellebold (29) er mottaker av Revisorforeningens doktorgradsstipend og har nettopp påbegynt andre året av sin doktorgrad i revisjon og finansregnskap ved Norges Handelshøyskole. For tiden er han på forskningsopphold ved University of Alabama i Tuscaloosa (USA) der han forsker på revisjonen av virkelige verdier og bruken av verdsettelses spesialister. I denne spalten vil han presentere relevante forskningsfunn fra inn- og utland i et forsøk på å gjøre forskningen mer tilgjengelig for praktiserende revisorer.

Revisors vurderinger ved usikkerhet om fortsatt drift

I dette innlegget oppsummerer jeg en del av de siste tiårenes forskning på revisors beslutninger rundt usikkerhet om fortsatt drift. Denne typen beslutning er kanskje en av revisors viktigste oppgaver i samfunnet, men også en av de vanskeligste.

Revisor bommer ofte på konkurser

Amerikanske data viser at de aller fleste selskapene der revisor har et avsnitt om usikkerhet rundt fortsatt drift, klarer seg i mer enn tolv måneder etter regnskapsavleggelsen. Hele 98 prosent av amerikanske selskaper der revisor rapporterte om fortsatt drift-usikkerhet mellom 2000 og

2010, klarte seg. I motsatt ende viser samme tallmateriale at revisor rapporterte om usikkerhet rundt fortsatt drift i kun 60 prosent av selskapene som faktisk gikk konkurs.

Flere studier dokumenterer at revisor bruker både klassiske forholdstall fra regnskapet, men også finansielle data utenfor regnskapet, for å vurdere usik-

kerhet rundt fortsatt drift. Det er for eksempel en klar positiv sammenheng mellom lave industrijusterte resultattall og store fluktuasjoner i resultatene, og sannsynligheten for at revisor rapporterer om usikkerhet rundt fortsatt drift.

Fortsatt drift-rapporteringens nøyaktighet

Man kan tenke seg at revisor kan gjøre to ulike typer feil når han eller hun vurderer hvorvidt revisjonsberetningen skal inneholde et avsnitt om usikkerhet rundt fortsatt drift. Type 1-feil vil si at revisor avgir en revisjonsberetning med et avsnitt om usikkerhet om fortsatt drift, men at klienten greier seg gjennom den neste perioden. Type 2-feil vil være hvis revisor ikke avgir en revisjonsberetning med et slikt avsnitt, men at klienten likevel går konkurs i den påfølgende perioden.

Begge typer feil innebærer potensielle kostnader for revisor. Type 1-feil vil kunne lede til misfornøyde klienter og tap av fremtidig inntekt, mens type 2-feil vil kunne lede til søksmål og tap av renommé.

Som nevnt innledningsvis begås det mange type 1- og 2-feil av revisor, men både forskere og regulatoriske myndigheter vil påpeke at spesielt andelen av type 2-feil er for høy. Big 4 gjør færre feil enn mindre revisjonsselskaper, selv etter at man kontrollerer for forskjellen i type klienter. Det er imidlertid grunn til å etterspørre mer forskning på hvorfor treffsikkerheten er såpass lav. En studie påpeker at mange revisorer mangler kunnskap og erfaring om risiko og overlevelsesrater hos selskaper, og at dette øker feilraten.

Avhengig av ulike lands juridiske systemer, vil også risikoen for at revisor blir erstatningsansvarlig i etterkant variere, noe som kan påvirke atferden. Regulatoriske myndigheter kan gi viktige insentiver til å øke antall beretninger der usikkerhet om fortsatt drift omtales, viser en amerikansk studie. I studien fant forskerne at revisor økte antallet beretninger med usikkerhet om fortsatt drift etter negative inspeksjonsrapporter fra PCAOB. Treffsikkerheten ble derimot ikke målt.

Revisors økonomiske avhengighet

En rekke studier har undersøkt sammenhengen mellom ulike mål på revisors økonomiske avhengighet av

klienten, og sannsynligheten for at han eller hun rapporterer om usikkerhet rundt fortsatt drift hos klienter som senere går konkurs. I sum tyder studiene på at størrelsen på revisjonshonoraret ikke påvirker revisors beslutning.

En interessant studie finner imidlertid at amerikanske revisjonsselskaper hadde lavere sannsynlighet for første gangs rapportering om usikkerhet rundt fortsatt drift for klienter som var viktige for lokalkontoret (målt i revisjonshonoraret delt på totalt revisjonshonorar for lokalkontoret) i 2008, midt under finanskrisen, enn i 2006, før finanskrisen. Det kan tyde på at makroøkonomiske variabler kan påvirke sammenhengen mellom klientens viktighet og revisors rapportering.

Videre tyder flere studier på at Big 4-revisorer er mer konservative, og har høyere sannsynlighet for å rapportere om usikkerhet rundt fortsatt drift. På samme tid viser en studie at desto mer konkurranse fra andre revisjonsselskaper et lokalkontor opplever, desto lavere sannsynlighet har det for å utstede revisjonsberetninger med usikkerhet om fortsatt drift.

Interaksjonen med revisjonsklienten

Det ser ut til at revisor har høyere sannsynlighet for å bli skiftet ut etter at han eller hun har avgitt en revisjonsberetning med usikkerhet om fortsatt drift. Det kan gi inntrykk av at revisor står overfor en økonomisk trussel hvis han presser på for å få klienten til å erkjenne usikkerheten i horisonten. Hvorvidt klienten lykkes med «opinion-shopping» er det vanskelig å konkludere på.

En amerikansk studie fra 2005 finner at revisor har mindre sannsynlighet for å avgi revisjonsberetning med usikkerhet rundt fortsatt drift, hvis en tidligere ansatt i revisjonsfirmaet jobber for klienten eller at selskapet ansetter det revisjonsfirmaet som ledelsen hadde hos sin forrige arbeidsgiver. Imidlertid kan man ikke si noe om kausaliteten i dette studiet, slik at det må flere stu-

dier til før man kan snakke om årsaks-sammenhenger.

Det er heller ikke mulig å konkludere på hvorvidt revisjonsselskapets og partners engasjementstid påvirker revisors beslutning, da studiene som har undersøkt dette, gir svært ulike resultater.

Selvoppfyllende profetier og andre konsekvenser

Det blir ofte nevnt at revisor vil øke sannsynligheten for at klienten går konkurs hvis det rapporteres om usikkerhet rundt fortsatt drift – at det blir en selvoppfyllende profeti. En eksperimentell studie viser at revisorer som tror på selvoppfyllende profetier, i større grad ser bort fra bevis som tyder på at usikkerheten er høy og legger større vekt på beviser som tyder på at usikkerheten er lav.

Det er imidlertid ikke grunnlag, basert på dagens forskning, for å konkludere med stor sannsynlighet for at selvoppfyllende profetier eksisterer. I USA har man forskningsfunn som tyder på at det kan være hold i slike profetier, mens resultatene utenfor USA er svært varierende og gjør det vanskelig å si noe med høy sannsynlighet. Altså kan institusjonelle forhold spille inn her.

Til slutt ser det ut som revisor faktisk kommuniserer noe i avsnittet om usikkerhet rundt fortsatt drift, som markedet ikke kjente til fra før. En rekke studier i ulike lands aksjemarkeder viser at det er et viktig signal til klientens investorer, og at markedet reagerer negativt, målt etter prisingen av selskapet.

Les videre: Carson, Fargher, Geiger, Lennox, Raghunandan and Willekens (2013): *Audit Reporting for Going-Concern Uncertainty: A Research Synthesis*.